

Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1934 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om sänkning av räntan å ett från riksgäldskontoret till aktiebolaget Svenska Amerikalinjen utlämnat lån.

I två till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 57 av herr *Boman* jämte fem av kammarens övriga ledamöter och den andra inom andra kammaren under nr 79 av herr *Lithander* jämte tre av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att räntan å aktiebolaget Svenska Amerikalinjens lån hos riksgäldskontoret måtte sänkas, helst till 4 procent.

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 190 anvisade 1926 års riksdag bland utgifter för kapitalökning, att utgå av tillfälliga lånemedel, under rubriken låneunderstöd till lån till aktiebolaget Svenska Amerikalinjen ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor. Tillika medgav riksdagen, att av ifrågavarande auslag finge, för anskaffande av ett systerfartyg till det ovannämnda bolag tillhöriga passagerarmotorfartyget »Gripsholm», till uppehållande av bolagets regelbundna ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater av riksgäldskontoret till bolaget utlämnas lån, om det fartyg, som därmed avsåges, tillverkades vid svensk verkstad, till hela anslagsbeloppet, men i annat fall till ett belopp av 6,000,000 kronor, att av bolaget åtnjutas på följande villkor:

att för lånet skulle lämnas säkerhet, som av Kungl. Maj:t godkändes,

att lånet finge lyftas av bolaget i den ordning, som av Kungl. Maj:t fastställdes,

att å lyftat lånebelopp skulle erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med 5 procent,

att sedan lånet innehafts, om dess sammanlagda belopp utgjorde 8,000,000 kronor, under två år, men i annat fall under fem år från det bolaget blivit i fartygsregistret inskrivet såsom ägare till det fartyg, som med lånet avsåges, skulle under de därpå följande tio åren årligen återbetalas en tiondel av sammanlagda ursprungliga lånebeloppet, så att hela lånet bleve senast inom utgången av det tionde året till fullo guldett, samt

att i övrigt skulle för lånets erhållande och åtnjutande bestämmelserna i kungörelsen den 18 december 1903 angående villkoren för lån från fonden för rederinäringens understödjande i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Lånebeloppet, som sedermera fastställdes till 6,000,000 kronor, tillhandahölls aktiebolaget Svenska Amerikalinjen av riksgäldskontoret i två poster under åren 1927 och 1928 samt användes för anskaffande av motorfartyget »Kungsholm». Bolaget inskrevs i fartygsregistret såsom ägare till detta fartyg den 20 november 1928. Enligt villkoren för lånet skall detsamma alltså återbetalas med en tiondel årligen under åren 1934—1943, dock med rätt för bolaget att tidigare och med större belopp verkställa inbetalningar å lånet. Bolaget har hittills å lånet amorterat 1,800,000 kronor, vadan den återstående kapitalskulden nu utgör 4,200,000 kronor. Lånet är i statsräkenskaperna bokfört under fonden för låneunderstöd.

Såsom i motionerna framhålles, har Kungl. Maj:t i 1934 års statsverksproposition föreslagit riksdagen medgiva, att beträffande lån, som beviljats eller må komma att beviljas från vissa av statskontoret förvaltade utlåningsfonder, för vilka för närvarande tillämpas en låneränta av 5 procent, den årliga räntan må från och med den 1 juli 1934 tills vidare utgå efter 4½ procent, med iakttagande av vissa av föredragande departementschefen förordade villkor.

Departementschefen har i motiveringen för detta förslag erinrat, att 1933 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande ändrade grunder för beräkningen av räntan vid utlåning från statens utlåningsfonder, med hänsyn tagen jämväl till möjligheterna för en räntesänkning. Utredning i ämnet hade under hösten 1933 verkställts av statskontoret och fullmäktige i riksgäldskontoret, så vitt anginge under statskontorets, respektive fullmäktiges förvaltning stående utlåningsfonder. Den av fullmäktige verkställda utredningen hade avsett jämväl lån, tillhörande fonden för låneunderstöd. Utredningen hade resulterat i förslag om sänkning av räntefoten beträffande flertalet av de utlåningsfonder, för vilka en låneränta av 5 procent tillämpades, till 4½ procent. Enahanda räntenedsättning hade av fullmäktige föreslagits beträffande de å fonden för låneunderstöd redovisade lån — bland dem lånet till aktiebolaget Svenska Amerikalinjen — vilka löpte med en räntefot av 5 procent. Såsom skäl för den föreslagna räntenedsättningen hade anförts, att medelräntefoten å av staten upplånat kapital — med undantag av det i statens järnvägar nedlagda — numera något understeg 4½ procent. En ytterligare sänkning till 4 procent kunde ej tillstyrkas, enär en sådan åtgärd skulle kräva, att det i utlåningsfonderna investerade lånekapitalet i motsvarande mån utbyttes mot skattemedel.

Departementschefen tillstyrkte förslaget om räntenedsättning i fråga om följande under statskontorets förvaltning ställda utlåningsfonder, nämligen vattenkraftslånefonden, luftfartslånefonden, kraftledningslånefonden, hemslojds-lånefonden, kolonisternas kreaturs- och redskapslånefond, hantverkslånefonden, rederilånefonden, industrilånefonden samt kalkbrukslånefonden. Räntenedsättningen borde förknippas med skyldighet för låntagaren att framdeles vidkännas den höjning av räntefoten, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan å den fonderade statsskulden prövade påkallad. En dylik räntehöjning syntes dock, såvitt anginge äldre lån, ej böra gå utöver de bestämmelser rörande räntefoten, som gällde, då lånet beviljades.

Beträffande de av riksgäldskontoret förvaltade utlåningsfonderna (järnvägs-lånefonderna) ansåge emellertid departementschefen tillräckliga skäl ej föreligga för en ändring av räntefoten. Vad åter anginge de lån, som tillhörde fonden för låneunderstöd, borde beaktas, att villkoren för dessa lån icke

vore generellt reglerade utan av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämts för varje särskilt lån. I stor utsträckning rörde det sig här om lån, för vilka staten genom årliga bidrag till låntagaren i en eller annan form själv gäldade räntan och där alltså en ändring av räntefoten, efter därav påkallad jämkning i bidragsgrunderna, såväl för staten som för låntagaren skulle bli utan saklig betydelse. Med hänsyn bland annat till dessa förhållanden hade departementschefen ansett någon ändring av räntesatserna för ifrågavarande lånegrupp icke böra i detta sammanhang komma till stånd.

På hemställan av statsutskottet (utl. nr 80) har riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts ovanberörda förslag, såvitt detsamma hänvisats till nämnda utskott, och i ämnet väckta motioner, medgivit, att beträffande lån, som beviljats eller komme att beviljas från statens bostadslånefond, vattenkraftslånefonden, luftfartslånefonden, hantverkslånefonden, rederilånefonden eller industrilånefonden, den årliga räntan må — beträffande lån ur statens bostadslånefond, i den mån den årliga räntan ej redan utginge efter lägre procent-sats — från och med den 1 juli 1934 tillsvidare utgå efter $4\frac{1}{2}$ procent, med iakttagande av de av departementschefen förordade villkoren.

Aktiebolaget Svenska Amerikalinjen har i skrivelse den 5 januari 1934 anhållit hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte att räntan å bolagets statslån från och med den 1 januari 1934 nedsattes till 4 procent. Till stöd för sin framställning har bolaget bland annat framhållit, att räntenivån efter lånets beviljande avsevärt sjunkit samt att en räntesats av 5 procent å lån mot säkerhet av botteninteckning i förstklassigt fartyg numera vore oskäligt hög.

I avgivna utlåtanden över bolagets framställning hava fullmäktige i riksgäldskontoret och kommerskollegium tillstyrkt samt statskontoret förklarat sig icke motsätta sig en sänkning från och med den 1 juli 1934 av räntan å bolagets statslån till $4\frac{1}{2}$ procent. Räntesänkningen borde enligt sistnämnda två ämbetsverk förbindas med skyldighet för bolaget att framdeles vidkännas den höjning av räntan, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan å den fonderade statsskulden kunde finna gott bestämma, dock ej utöver 5 procent.

Kungl. Maj:t har ännu icke fattat beslut beträffande bolagets ifrågavarande framställning.

Utskottet.

Samma skäl, som varit avgörande för det av riksdagen lämnade medgivandet, att räntan å lån från vissa statens utlåningsfonder, bland andra rederilånefonden, må från och med den 1 juli 1934 utgå efter $4\frac{1}{2}$ procent för år, tala enligt utskottets mening för, att räntan å aktiebolaget Svenska Amerikalinjens lån hos staten likaledes nedsattes till $4\frac{1}{2}$ procent. Utskottet tillstyrker därför i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, att den årliga räntan å ifrågavarande lån fastställas att från och med den 1 juli 1934 tills vidare utgå efter $4\frac{1}{2}$ procent, med skyldighet för bolaget att framdeles vidkännas den höjning av räntan, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan å den fonderade statsskulden kan finna gott be-

stämman, dock ej utöver den räntefot, som gällde för lånet, då det beviljades, d. v. s. 5 procent.

Den föreslagna räntenedsättningen skulle medföra en minskning av det för budgetåret 1934/1935 beräknade överskottet å fonden för låneunderstöd med 8,167 kronor. Efter det den lägre räntan vid betalningsdagen under budgetåret 1935/1936 varit gällande ett helt år, skulle inkomstminskningen för staten under sistnämnda budgetår belöpa sig till 18,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 57 och II: 79, må medgiva, att den årliga räntan å det aktiebolaget Svenska Amerikalinjen beviljade statslånet må från och med den 1 juli 1934 tills vidare utgå efter 4 $\frac{1}{2}$ procent, med iakttagande av det av utskottet härovan förordade villkoret.

Stockholm den 15 maj 1934.

På bankoutskottets vägnar:

EDVIN LEFFLER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Lindgren*, *Lindley*, *Stendahl*, *Ström* i Lidköping, *Johansson* i Friggeråker, *Berling* *, *Bjurström* och *Silfverstolpe*;

från andra kammaren: herrar *Leffler*, *Bäcklund*, *Paulsen*, *Andersson* i Falkenberg, *Svedman*, *Ahl* *, *Hilding* och friherre *De Geer*.

---

* Ej närvarande vid justeringen.